

Cíl práce

Cílem této práce byla analýza adherence k farmakoterapii idiopatických strevních zánětu v populaci pacientů v České republice a analýza množství a charakteru potenciálních lékových interakcí v medikacích těchto pacientů.

Cílem naší práce bylo :

1. analyzovat adherenci k farmakoterapii idiopatických strevních zánětu:

○ ve skupině pacientů Gastroenterologického centra

Všeobecné fakultní nemocnice v Praze

○ ve skupině pacientů evidovaných v gastroenterologických ambulancích v České republice

2. analyzovat výskyt potenciálních lékových interakcí v medikacích pacientů s idiopatickými strevními záněty

Dílní výsledky

1. Adherence k farmakoterapii idiopatických strevních zánětu ve skupině pacientů Gastroenterologického centra Všeobecné fakultní nemocnice v Praze

Do studie bylo zahrnuto celkem 177 pacientů (84 mužů, 93 žen, 117 CD, 60 UC). S pacienty byl proveden rozhovor ve kterém zhodnotili svoji adherenci k léčbě. Od 47 pacientů z této skupiny, léčených mesalazinem, byl odebrán vzorek moči pro HPLC stanovení přítomnosti 5-ASA. Data byla zpracována metodami frekvenční analýzy a faktorovou analýzou.

18,6 % pacientů minimálně jednou během léčby samovolně přerušilo léčbu. Svévolné snižování předepsaných dávek bylo udáno 18 % pacientů. 14,7 % pacientů příležitostně nedoplní další balení léčivých přípravků včas. Nebyly zjištěny statisticky významné rozdíly v non-adherenci k léčbě mezi muži a ženami, typem choroby, prodělaným operacním zákrokem, rodinným stavem a kuráky a nekuráky a ostatními demografickými údaji. 38,4 % pacientů udalo nechtěnou non-adherenci k léčbě (zapomínání dávek léčiv).

Ve skupině 47 pacientů s odberem vzorku moči nebyla v 6 případech (12,7 %) detekována přítomnost mesalazinu.

- 83 -

Zpracováním dat faktorovou analýzou bylo prokázáno, že non-adherentní pacienti mají vyšší aktivitu choroby. Na adherenci k léčbě mají mimo jiné negativní vliv nežádoucí účinky léčiv. Adherence k léčbě se zdá být silně ovlivněna též informovaností pacientů o chorobě a užívaných lécích.

2. Analýza adherence k farmakoterapii idiopatických strevních zánětu v České republice
Do této studie bylo zahrnuto celkem 369 pacientů s diagnózou idiopatického strevního zánětu, evidovaných v deseti gastroenterologických ambulancích v různých částech České Republiky (200 mužů, 196 žen, 210 CD, 186 UC). Pacienti během jedné návštěvy gastroenterologické ambulance vyplnili dotazník, ve kterém zhodnotili svoji adherenci k léčbě. Data byla zpracována metodami frekvenční analýzy a faktorovou analýzou.

12 % pacientů udalo, že minimálně jednou bez vědomí ošetřujícího gastroenterologa přerušili léčbu. Svévolné snižování předepsaných dávek léčivých přípravků bylo udáno 19 % pacientů. 11 % pacientů příležitostně nedoplní další balení léčivých přípravků včas.

Nebyly zjištěny statisticky významné rozdíly v non-adherenci k léčbě mezi muži a ženami, typem choroby, prodělaným operacním zákrokem, rodinným stavem a kuráky a nekuráky a ostatními demografickými údaji. 42 % pacientů udalo nechtěnou non-adherenci k léčbě (zapomínání dávek léčiv).

Faktorovou analýzou bylo prokázáno, že non-adherence k léčbě je v pozitivní korelaci s aktivitou choroby.

3. Analýza potenciálních lékových interakcí v medikacích pacientů s ISZ

Kompletní farmakoterapie (léčivé přípravky na lékařský předpis předepsané gastroenterologem i ostatními lékaři, volně prodejné léčivé přípravky a potravní doplňky) 573 pacientů zahrnutých do předchozích dvou studií adherence (284 mužů, 289 žen, 327 CD, 246 UC) bylo zanalyzováno softwarem Thomson MICROMEDEX DRUG - REAX® System. Všechny identifikované lékové interakce byly brány jako potenciální. Není známo, zda exponovanému pacientovi způsobily komplikace.

Pocet léčivých přípravku na léčarský predpis se zvyšuje s věkem pacienta.

V testovaném souboru bylo 53 pacientu (9,2 %) vystaveno minimálně jedné potenciální lékové interakci. Celkem bylo identifikováno 81 potenciálních lékových interakcí všech stupňu závažnosti. 8 (9,8 %) z nich bylo klasifikováno jako „málo závažné“, 52 (64,3 %) jako „středně závažné“ a 21 (25,9 %) bylo klasifikováno jako „závažné“. Výskyt lékových interakcí klasifikovaných jako „závažné“ se zvyšuje s věkem pacienta.

- 84 -

Ve skupině „závažných“ lékových interakcí převládala kombinace inhibitoru angiotenzin konvertujícího enzymu a kalium šetrících diuretik. Tato kombinace může způsobit závažnou hyperkalémii. Mezi „středně závažnými“ interakcemi převládala kombinace přípravku obsahujícího železo a inhibitoru protonové pumpy omeprazolu, která může podstatně omezit vstřebávání železa.

Záver práce

Pokud se nedostavuje očekávaný klinický efekt terapie, mel by ošetrující léčar zamerit svoji pozornost mimo jiné i na to, zda je dostatečná adherence pacienta k léčbe. V případě terapie idiopatických strevních zánetu jsme prokázali, že non-adherence je jevem pomerne rozšířeným. Krome poznatku o nejcastejších duvodech pacientu k nonadherentnímu

chování jsme dospeli i ke zjištění, že non-adherence v testované skupině je spojená s vyšší aktivitou choroby. Toto bylo faktorovou analýzou prokázáno v obou studiích adherence k léčbe ISZ. Vedomé zásahy pacientu do farmakoterapie jsou z podstatné části způsobeny i výskytem nežádoucích účinku léčiv. Adherence obecně se zdá být silně ovlivněna informovaností pacientu o chorobe a užívaných léčivých přípravcích. Na místě je tedy otázka optimální edukace pacientu.

V medikacích pacientu s IBD jsou rozšířeny i potenciální lékové interakce.

Minimálně jedné byl vystaven téměř každý desátý pacient z testovaného souboru. Proto by zdravotníci pracovníci meli být v problematice lékových interakcí a jejich řešení intenzivně vzděláváni.